

POSTANOWIENIE

26 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

na posiedzeniu niejawnym 26 listopada 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku E.R.

z udziałem J.R. i D.R.

o wpis w księdze wieczystej,

na skutek skargi kasacyjnej D.R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z 10 stycznia 2025 r., III Ca 894/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(M.T.)

UZASADNIENIE

Uczestniczka postępowania D.R. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 10 stycznia 2025 r. wydanego w sprawie o sygn. akt III Ca 894/24, zaskarżając je w całości oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, uczestniczka powołała się na istotne zagadnienie prawne.

W ocenie uczestniczki istotne jest rozważenie czy Sąd orzekający działał prawidłowo, stwierdzając, że pomimo braku zgody byłego małżonka, mógł swobodnie rozporządzać byłym majątkiem wspólnym małżonków. Uczestniczka wskazała, że zgodnie z art. 1036 k.c. w związku z art. 46 k.r.o., rozporządzenie

przez byłego małżonka udziałem w przedmiocie należącym do majątku wspólnego bez zgody drugiego małżonka może być uznane za bezskuteczne. Były małżonek ma prawo żądać nieważności takiej czynności prawnej już przy wpisie do księgi wieczystej, co stanowi skuteczną ochronę jego praw majątkowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002,

nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 10 lutego 2023 r., I CSK 4691/22).

Sformułowane przez skarżącą zagadnienia nie spełniają powyższych przesłanek. Skarżąca nie uzasadniła w sposób przekonujący wniosku w tym zakresie, który pozwoliłby Sądowi Najwyższemu na uznanie, że mimo istnienia orzecznictwa w tej kwestii, nadal pozostają niewyjaśnione zagadnienia prawne, o cechach nowości. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w niniejszej sprawie stanowi w istocie próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Stosownie do art. 46 k.r.o., od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy prawa materialnego dotyczące wspólności majątku spadkowego i działu spadku, które w art. 1035 k.c. przewidują odpowiednie stosowanie przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych w kwestiach nie unormowanych przepisami tytułu VIII księgi czwartej kodeksu cywilnego. Art. 567 § 3 k.p.c. stanowi, że do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, a zwłaszcza do odrębnego postępowania w sprawach wymienionych w paragrafie pierwszym, stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku. Przepisy te przewidują z kolei (art. 688 k.p.c.) odpowiednie stosowanie - w kwestiach w nich nie unormowanych - przepisów o postępowaniu w sprawach o zniesienie współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 k.p.c. W postępowaniu o podział majątku wspólnego, sąd, zgodnie z art. 686 w związku z art. 567 § 3 k.p.c., rozstrzyga o wzajemnych roszczeniach małżonków (byłych małżonków) z tytułu posiadania i używania składników majątku wspólnego, pobranych pożytków i przychodów, poczynionych nakładów i spłaconych długów, zarówno w okresie trwania wspólności, jak i w okresie między jej ustaniem i chwilą podziału majątku wspólnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i nauce ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym do majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej ma odpowiednie zastosowanie także art. 1036 k.c. stanowiący, że rozporządzenie przez spadkobiercę udziałem w przedmiocie należącym do spadku wymaga zgody pozostałych spadkobierców, a w braku zgody któregośkolwiek z nich rozporządzenie jest bezskuteczne o tyle, o ile naruszałoby uprawnienia przysługujące temu spadkobiercy na podstawie przepisów o dziale spadku.

Po ustaniu wspólności ustawowej rozporządzenie przez jednego z małżonków (byłych małżonków) udziałem w przedmiocie należącym do majątku wspólnego wymaga zgody byłego współmałżonka, a przy jej braku jest wobec niego bezskuteczne, jeżeli naruszałoby uprawnienia przysługujące temu małżonkowi na podstawie przepisów o podziale majątku wspólnego (zob. uchwała składu siedmiu sędziów - zasada prawna SN: z 15 października 1962 r. I CO 22/62, OSNC z 1964 r., nr 1, poz. 2, uchwała SN z 28 lipca 1993 r. III CZP 95/93, OSNC z 1994 r., nr 2, poz. 30, postanowienia SN: z 8 października 1997 r. II CKN 357/97 i z 26 września 2007 r., IV CSK 139/07). W takiej sytuacji, zgodnie z art. 1036 k.c. w zw. z art. 46 k.r.o., sąd uznając to rozporządzenie za bezskuteczne w stosunku do drugiego byłego małżonka, powinien dokonać podziału majątku wspólnego tak, jakby rozporządzenia tego nie było, czyli biorąc pod uwagę stan tego przedmiotu z chwili ustania wspólności ustawowej, określić jego wartość według jego wartości rynkowej z chwili orzekania i dokonać stosownych rozliczeń między małżonkami (zob. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z 15 grudnia 1969 r. III CZP 12/69, OSNCP z 1970 r., nr 3, poz. 39).

Słuszne jest twierdzenie Sądu odwoławczego, iż tylko Sąd orzekający w sprawie o podział majątku wspólnego ma możliwość orzec, czy rozporządzenie przez małżonka udziałem w przedmiocie należącym do majątku wspólnego bez zgody drugiego małżonka nie jest bezskuteczne ze względu na naruszenie uprawnień przysługujących temu małżonkowi na podstawie przepisów o podziale majątku wspólnego (art. 1036 k.c. w zw. z art. 46 k.r.o.) (zob. uchwała SN z 17 kwietnia 2015 r., III CZP 9/15, publ. OSNC 2016/4/41).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

(M.T.)

[SOP]